

Historisch en booronderzoek Molenbelt (239)

Door: Bart Vermeulen (Archeologie Deventer)

Inleiding

Op de onderzoekslocatie, die gelegen is tussen Molenbelt, Tweede Kruisstraat en de Burgemeester van Suchtelenstraat, zal door woningbouwvereniging Hanzewonen nieuwbouw plaatsvinden. Eventuele nog aanwezige archeologische resten zullen bij nieuwbouw in de meeste gevallen voorgoed verloren gaan. Archeologie Deventer werd verzocht een inschatting te geven van de archeologische resten op de locatie en tijd en kosten die een eventueel het onderzoek met zich mee zouden brengen. Hiertoe is door Archeologie Deventer een kort historisch onderzoek uitgevoerd om de ontwikkeling van de locatie in kaart te brengen. Daarnaast zijn door Archeologie Deventer op de locatie een aantal boringen geplaatst. Deze dienen in de eerste plaats om vast te stellen of op de onderzoekslocatie nog iets van het bodemarchief intact is.

Landschappelijke situatie

De Molenbelt vormt landschappelijk een bijzondere locatie. Tot op de dag van vandaag is de locatie duidelijk hoger gelegen dan het omliggende gebied. Dit het duidelijkst te zien wanneer men vanaf de Schoutenweg richting Molenbelt loopt of rijdt. De weg loopt hier enkele meters omhoog. Dergelijke hooggelegen locaties oefenen al vanaf de prehistorie een bijzondere aantrekkingskracht uit op mensen. Op deze locaties houdt men immers ook bij hoge waterstanden en overstromingen het langst droge voeten.

Historische informatie

Het is niet eenvoudig om op de kaart van Jacob van Deventer uit 1530 locaties buiten de stad aan te wijzen. Wel is te zien dat ongeveer op deze hoogte een molen en een aantal andere gebouwen zijn afgebeeld. Het is echter niet mogelijk om de exacte locatie vast te stellen. Ook de kaart van Braun & Hogenberg laat op deze locatie een molen zien. De eerste kaart die goed te koppelen is de zogenaamde Hottingerkaart uit 1793. Op deze kaart is op de onderzoekslocatie geen bebouwing te zien maar is wel duidelijk de hoogte te herkennen.

In de winter van 1813-1814 werd de stad Deventer die nog in Franse handen was belegerd door de Nederlandse troepen. In november 1813 hadden de Fransen de staat van beleg afgekondigd en waren direct begonnen met het verwijderen van alle bouwwerken en bomen in het schootsveld van de vesting die een aanvaller beschutting konden bieden. Sommige gebouwen werden afgebroken andere eenvoudig in brand gestoken. Ook twee windmolens van de familie Binkhorst in de voorstad gingen in vlammen op. Waar deze windmolens exact stonden is moeilijk vast te stellen. Na de bezetting werd er een nieuwe molen gebouwd op het hoogste deel van de Molenbelt dat buiten de onderzoekslocatie valt. In 1870 werd de molen op haar beurt afgebroken en vervangen door een serie arbeiderswoningen waarvan sommigen er tot op de dag van vandaag staan.

Goede kaarten zijn alleen beschikbaar uit de periode na 1815. Helaas is dit juist de periode waar door de invoering van de vestingwet bijna geen bebouwing van enige formaat buiten de wallen getolereerd werd. In de periode voor 1813 stonden er waarschijnlijk meer gebouwen van enige omvang buiten de wallen waaronder ook gebouwen van steen.

Booronderzoek

Op de locatie zijn een drietal boringen uitgevoerd. Waar mogelijk zijn deze boringen uitgevoerd met een edelman 15 cm boor. Wanneer de bodem in de eerste lagen te veel puin bevatte zijn de boringen gezet met een 10 cm puinboor.

Boring 1 is uitgevoerd in de voortuin van Molenbelt 5 ongeveer één meter uit de erker aan de zijde van Molenbelt 7. Tot ongeveer 1,40 meter is de bodemopbouw sterk verrommeld. Deze lagen bevatten onder andere turfresten, houtfragmenten en plastic, beton, etc. Van 140 tot 230 ligt er een soort egaal vermengd esdekpakket. Daaronder van 250 tot 280 cm is dit esdek geleidelijk gemengd met geel zand. Vanaf 280 is sprake van een natuurlijke gele zandlaag.

Boring 2 is uitgevoerd in de oprit tussen de panden Molenbelt 3 en 5. Ongeveer een meter uit de rooilijn. Ook hier is de bodem tot ongeveer 1,60 meter onder het huidige maaiveld sterk verrommeld. Daaronder liggen verschillende ophogingslagen van oudere datum. Tussen 2,20 meter en 2,35 zijn de resten van een oude bodem aanwezig. Hieronder ligt opnieuw een pakket bruin humeus materiaal. Mogelijk is een oude bodem hier onder gestoven en heeft zich opnieuw een bodem gevormd. Ook hier is vanaf 2,60 meter sprake van geel zand.

Boring 3 is uitgevoerd in dezelfde oprit als boring 2 maar nu achter de huizen tussen de schuren op het achtererf. Deze boring laat een beeld zien dat sterk vergelijkbaar is met de tweede boring. Ook hier zijn de bovenste 1,50 meter aantoonbaar verstoord in de laatste honderd jaar. Ook hier bevinden zich verschillende ophogingslagen. Tussen 1,90 en 2,00 meter bevindt zich onder een zeer dunne laag vermoedelijk esdek restant een restant bodemvorming. Hieronder bevindt zich echter opnieuw een esdek achtige laag. Vanaf 2,45 wordt weer schoon geel zand aangetroffen.

Aan de zijde van de Burgemeester van Suchtelenstraat bood de aanwezige bebouwing geen mogelijkheid om boringen uit te voeren. Vermoedelijk zal de bodemopbouw hier echter vergelijkbaar zijn.